

A hitről

Döntések

Sokan gondolják úgy, hogy a hit az emberek életében egy opcionális dolog. Úgy értem, hogy nem feltétlenül szükséges hinni valamiben, le lehet élni egy teljes életet anélkül, hogy bármilyen hitet gyakorolna az illető. Egyesek gyakran hangoztatják, hogy csak a tényekhez ragaszkodnak, mert azok stabilabbak mint a hit és pusztán a tényekre építve jobb döntéseket lehet hozni az életben.

Az igazság viszont az, hogy az emberi létforma megkerülhetetlen velejárója a hit, mert amikor az életünk során döntéseket kell hoznunk, egyszerűen nincs minden információ a birtokunkban, ami alapján ezt kockázatvállalás nélkül megtehetnénk. Hogy egy rendkívül földhözragadt példával éljek; amikor reggel kimegyünk a buszmegállóba, mondjuk, hogy bejussunk a munkahelyünkre, hiszünk abban, hogy jön a busz és abban is, hogy többé-kevésbé tartja a szokott menetrendet is, így nem fogunk elkésni.

Ugyanis, ha nem hinnénk abban, hogy a busz időben elvisz minket a tervezett célállomásra, nem pazarolnánk az értékes időnk arra, hogy a megállóban ácsorogjunk hiába, hanem más módot keresnénk a célunk eléréséhez. Pedig nyilvánvaló, hogy az, hogy tegnap a megszokott időben jött a busz, nem feltétlenül jelenti azt, hogy ma is fog és mint azt nyilván sokan tapasztaltuk is már, ez a rendkívül kellemetlen esemény nem kiszámítható módon ugyan, de rendszeresen be is következik.

Azonban, ha létezne egy csodás technológiai eszköz, melynek segítségével minden létező dologról információt tudnánk szerezni (például, hogy a várt busz néhány kilométerrel feljebb lerobbanva vesztegel) az, hogy az idő korlátai közé vagyunk szorítva mindenképpen arra kényszerít bennünket, hogy a döntéseink során a hitünkre támaszkodjunk, mivel egyszerűen nem tudhatjuk, mit hoz a jövő.

Ebből kifolyólag nyilvánvaló, hogy minden hosszú távú döntésünk alapvetően valamiféle hiten alapszik. Amikor elvállalunk egy állást, hiszünk abban, hogy azon a helyen valamiféle karriert építhetünk, de legalább abban, hogy az ott végzett munkánk eredményeképpen az életünkhöz szükséges anyagi forrásokat meg tudjuk szerezni. Ha párt választunk, házasságra adjuk a fejünket, hiszünk abban, hogy a kiszemelt partnerrel való közös élet hosszú távon (optimális esetben földi pályafutásunk végéig) boldog társas kapcsolatot biztosít a számunkra. Nyilván mindenki (de legalábbis a legtöbben) ilyen reménységgel kezdenek egy kapcsolatba, hiszen, ha arra számítanának, hogy a házasságuk szenvedéssel és végül minimum anyagi romlással jár majd, bele sem kezdenének a dologba. És akkor még nem is beszéltem, az üzleti befektetésekről és az élet sok egyéb területéről, ami alapvetően kockázattal jár és mégis a jövő ismerete nélkül kell döntést hoznunk.

Világkép

Ezen a ponton persze sokan azt mondanák, hogy ez a hit nem az a hit, amiről ők beszélnek, mert amikor hétköznapi döntéseket hoznak, azt nem valami természetfelettibe vetett hit határozza meg. Néhány esetben (például a buszmenetrendre vonatkozó tapasztalataink esetén) talán nem, de be kell látnunk, hogy a világképünk is alapvetően a hitünkre épül, tehát az, hogy a gondolkodásunkban van-e helye a természetfelettinek vagy nincs, azt is szinte kizárólag a hitünk határozza meg.

Miért mondom ezt? Mert az a magát materialistának vagy akár ateistának valló személy, aki meg van győződve róla, hogy nincs természetfeletti, az is ezt a meggyőződését pusztán a hitére alapozza. Azt szokták mondani, hogy Isten (vagy a természetfeletti) létezésére nincs bizonyíték. Rendben, de az

ellenkezőjére sincs. Innentől kezdve viszont – bizonyítékok hiányában – a hit hozza meg a végső döntést.

Azok, akik a „tudományban” hisznek, gyakran hangsúlyozzák ezt, azonban a tudomány őszinte vizsgálatánál el kell ismernünk annak korlátait és felvállalni nem csak azt, hogy ami a korlátokon túl van az ismeretlen terület – tehát ott bármi lehet, – de azt is, hogy a tudományos eredmények túlnyomó többségét is mi hétköznapi emberek egyszerűen csak elhisszük és beépítjük a gondolkozásunkba mint alapvető igazságot. Az iskolában megtanítták nekünk, hogyan működik a világ a kvantumrészecskéktől elkezdve a világűr végtelenjében található fekete lyukakig, de csak nagyon kevesen járnak vagy járhatnak utána, hogy ezek az információk valóban úgy vannak-e. Egyszerűen elfogadjuk őket igaznak, magyarul hiszünk bennük.

Véleményem szerint elég sajnálatos, hogy az oktatásban a tudományos kinyilatkoztatások nem teljesen korrektek, amikor a minket körülvevő világ aktuális tudományos modelljeit nem mint bizonyos előfeltevések alapján megkreált és csak jól körülhatárolható keretek között alkalmazható elméleteket, hanem mint megkérdőjelezhetetlen tényeket interpretálnak. Aki legalább kis mértékben és felületesen is de legalább úgy ahogy néha-néha rápillant hogyan változnak az aktuális tudományos eredmények, könnyen beláthatja, hogy milyen rendkívül nagy a bizonytalanság sok tudományos területen.

Vizont az én célom ezzel a kis „tudományos” kitérővel csak annyi volt, hogy rávilágítsak, hogy a „vallásos hit” nem különbözik más hittől, hiszen az, hogy hiszünk-e valamilyen természetfeletti létezésében, pusztán a világképünk része. Az az ateista, aki egy kaszinóban nagyobb összeget hajlandó kockáztatni a szerencséjében bízva, véleményem szerint semmivel sem kevésbé vallásos, mint aki mondjuk egy templomban imádkozik a sorsa jobbra fordulásaért. Sőt, azt állítom, hogy az ő „hite” sokkal inkább kézzelfogható, mint aki csak egy imát mond, hisz ez utóbbi semmilyen kockázattal nem jár.

Cselekedetek

Látjuk tehát, hogy a mindennapi életünket befolyásoló döntéseink igen jelentős részét (ha nem mindet) a hitünk alapján hozzuk meg. Amit teszünk tehát, azt a hitünk határozza meg a döntéseink által. Véleményem szerint ezért írhatta teljes joggal Jakab apostol a levelében:

... nem tudod megmutatni a hitedet, ha nem teszel semmit — én viszont éppen azzal bizonyítom be a hitem valódi voltát, amit a hitem alapján teszek! (Jakab 2:18)

Hasonlóképpen Jézus ezt mondja:

Miért mondjátok nekem: »Uram, Uram!«, ha nem teszitek meg, amit mondom? (Lukács 6:46)

A Bibliában egyértelműen látszik, hogy már a korai keresztényeknek is problémát okozott, hogy kibogozzák, mi a kapcsolat az üdvösség, a kegyelem, a hit és a cselekedetek között. Bevallom, nekem sem volt világos sokáig, hogy miért van az, hogy Jézus azt mondja, hogy aki elhiszi, hogy ő az Isten fia, az üdvözülni fog, de máshol mégis állandóan arra biztat, hogy tegyünk jót a körülöttünk lévő emberekkel.

Talán C.S. Lewis valamelyik írásában olvastam, hogy mennyire logikátlannak és önellentmondásosnak érzi, amikor egyesek azt állítják, hogy elfogadják Jézust mint tanítót vagy prófétát, de nem mint Isten fiát. Azzal érvelt, hogy el kell döntenünk, Jézus vagy igaz ember volt vagy hazug csaló. Márpedig azt állította magáról, hogy Isten fia és ha ezt az igencsak kardinális dolgot nem hisszük el neki, akkor tehát a világtörténelem legnagyobb hazugságát mondta, miért adnánk hitelt az összes többi mondanivalójának. Sarkosnak tűnik, de szerintem teljesen igaza van.

Magam is arra a következtetésre jutottam, hogy amikor Isten az összes „elvárását” abban összegzi, hogy higgyük el, hogy Jézussal effajta rokoni kapcsolatban áll, az azért „elegendő”, mert ennek megkerülhetetlen következményei vannak. Ha ugyanis Jézus az Isten fia, akit Isten küldött, hogy üzenetet küldjön az emberiség számára, akkor amit mond, egyszerűen nem lehet figyelmen kívül hagyni. Az üzenet, mint az Istentől jövő és maximálisan megbízható információ be kell hogy épüljön a gondolkodásunkba, a világgépünkbe, a hitünkbe, ami aztán kihat a döntéseinkre és ahogy korábban láttuk a cselekedeteinkre is.

Pál apostol ezt írta:

Isten örök hatalma és isteni természete ugyan emberi szemmel nem látható, de mégis világosan érzékelhető és megérthető, mert a világ teremtése óta mindenki láthatja és tanulmányozhatja Isten teremtményeit. (Róma 1:20)

Tehát Isten természetével kapcsolatosan még a teremtett világ tanulmányozásából is lehet hasznos következtetéseket levonni, mennyivel inkább értékes a „közvetlen” isteni kinyilatkoztatás. Aki elhiszi, hogy amit Jézus mondott, az igaz és befogadja azt, abban az érdemi változást fog eredményezni:

A jó földbe vetett magok esete azokat jelképezi, akik Isten üzenetét hallják és befogadják, majd az felnő bennük, és termést is hoz... (Márk 4:20)

Ez azonban – saját tapasztalatom szerint – nem csak egy egyszeri esemény. Az elménk megújítására, a gondolkodásunk megváltoztatására földi pályafutásunk alatt folyamatosan szükségünk van. Egyszerűen azért, mert a gondolkodásunk, világgépünk nagyon különbözik Istenétől, ahogyan az írás is mondja

Mert az én gondolataim, nem a ti gondolataitok. Útjaitok sem az én útjaim! — mondja az Örökkévaló. (Ézsaiás 55:8)

Hogy milyen is Isten, azt jól láthatjuk abban, hogy milyen Jézus, de abból is ahogyan élt, amíg itt földi testben volt, hiszen maga Jézus mondja:

Fülöp, olyan régóta veletek vagyok, és még mindig nem ismertél meg igazán! Aki engem látott, az Atyát látta. Miért mondd hát: „Mutasd meg nekünk az Atyát?” (János 14:9)

Szeretet

De mindezen túl van egy – szerintem nagyon jó kis összefoglalónk is – Pál apostol jóvoltából az első korinthusi levél 13. részében, amit hossza miatt nem másolok ide, de mindenki tudja, hogy a „szeretet himnusza” címmel szokták aposztrofálni. Véleményem szerint jobb cím lenne azonban a „szeretet definíciója”, mert tökéletesen bemutatja, milyen is, az a célszemélytől független, tökéletes és töretlen jóindulat, amivel az Isten van irántunk és ami a mi célunk is, amennyiben az Istent ezzel együtt mi is jónak ítélünk. És itt most nem valami izzadságszagú erőlködésre gondolok, épp ellenkezőleg, de talán a továbbiakban ezt megfelelően ki is tudom fejteni.

Ha „tükör által homályosan” is, de azért látom tehát, hogy milyen is Isten és milyennek szeretné az általa teremtett világot és benne engem. Ahogyan az értékítéletem formálódik és egyre jobban hasonlít Istenéhez, úgy változik napról napra a személyiségem is, ahogy Pál fogalmaz

Viszont felöltöztetek az „új embert”, aki állandóan megújul, és így egyre inkább hasonlít Teremtőjéhez, Istenhez, és egyre jobban megismeri őt. (Kolossé 3:10)

A korinthusi levél hivatkozott szakasza azonban más aspektusból is érdekes. A szakasz végén ugyanis arról olvashatunk, hogy milyen is lesz majd az eljövendő, örökkévaló világ. A fejezet utolsó mondata pedig így hangzik:

Ez a három azonban mindig megmarad: a hit, a remény és a szeretet. Ezek közül azonban az isteni szeretet a nagyobb. (I. Kor 13:13)

A szerző állítása szerint tehát a hit, a remény és a szeretet nemcsak ezen a világon bír jelentőséggel. Ez azért érdekes, mert nekem úgy tűnik, hogy keresztényként sokan, sokszor vagyunk úgy vele, hogy ugyan összeszorított foggal, de azért valahogy mégiscsak hajlandóak vagyunk kibírni ezt-azt ebben az életben, abban a reményben, hogy az eljövendő örök életben már semmilyen probléma, de akár csak a legapróbb kellemetlenség sem érhet bennünket, és akkor végül is megérte.

De azért elgondolkodtató ez a három szó: hit, remény és szeretet.

Az első, ami nekem szembeötlő volt, a remény. Reménykedni az ember elsősorban szorult helyzetben szokott, de legalábbis akkor, amikor szükségben van, vagy vágyik valamire, ami még nem az övé. Ilyenkor reménykedik benne, hogy meglesz, amit szeretne. Az örök üdvösség állapotáról azonban sokszor azt feltételezzük, hogy ott egyszerűen nem fordulhat elő olyan (mondjuk alapvetően kétségbe ejtő) helyzet, amiben a reményre szükség lenne. Vagy mégis?

Busz

De haladjunk inkább kisebb lépésekben. Vegyünk egy kevésbé ijesztő ötletet. Előfordulhat-e, hogy az eljövendő világon (amire a továbbiakban egyszerűen a Mennyként fogok hivatkozni, bár tisztában vagyok vele, hogy ez teológiai szempontból pontatlan, de használata kevésbé körülményes), szóval a jó öröklétben valaki a buszon rálép a lábadra?

Most tekintsünk el attól, hogy van-e a Mennyben busz vagy egyáltalán tömegközlekedés, a kérdést szerintem mindenki érti: előfordulhat-e a Mennyben, hogy valami kellemetlenség éri az embert? Persze szeretnénk azt gondolni, hogy nem, viszont a hit, remény és szeretet szükségességének nyilvánvaló említése ezt erősen megkérdőjelezi a számomra.

A kisebbik fiam egyszer azt mondta, hogy szerinte mindenkinek külön túlvilága lesz, mert az kizárt, hogy az ember örök boldogságban tudjon létezni mások társaságában. Nem fejtette ki részletesen, de szerintem arra gondolt, hogy az örök együttélés végeláthatatlan kompromisszumokkal járna, ami számára nem tűnt vonzó alternatívának.

Nekem azonban erős gyanúm, hogy egy Menny lesz mindenki számára, mert az Isten ezt a világot is ilyenek teremtette, hogy össze vagyunk zárva és nekem úgy tűnik, hogy Isten azon véleménye, aminek már a teremtéskor hangot adott, miszerint ez így jó, azóta sem változott.

Tehát, ha az egyszerűség kedvéért a buszos-rálépős példánál maradunk, nézzük meg mit tehetünk egy ilyen esetben. Természetesen a bosszú, a sérelem azonnali megtorlása nem játszik, mégiscsak a Mennyben vagyunk, itt nem illik. Még akkor sem, ha ne adj Isten a kislábujjunk körmét az eset után már nem sok tartja a helyén.

Amennyiben tehát a hirtelen fellépő tettelegesség elmarad, két választásunk van: a továbbiakban annak a lehetőségének a keresése, hogy legalább arányos elégtételt vegyünk illetve a megbocsájtás. Tétélezzük fel azt az optimális esetet, hogy a tettes rögtön az eset után nem győzi hangsúlyozni, mennyire sajnálja a történeteket és minden igyekezetével próbál bennünket meggyőzni, hogy semmilyen szándékosság nem volt a dologban. Így (már csak az eset szemtanúi kedvéért is) kénytelenek vagyunk megbocsájtani. De ha már a Mennyben vagyunk, nem érhetjük be egy bigecés

közben a fogaink között kisziszegett „nem tesz semmit”-el, ami után csak reméljük, hogy elkövető amúgy is tenyérbe mászó képét nem kell többé látnunk, hanem valódi megbocsájtásról beszélnek.

Olyanról, amiben van hit, remény és szeretet. Hit, mert bízom abban az emberben, hogy tényleg nem akarta, még akkor sem, ha esetleg nem próbálna erről meggyőzni. Remény, amivel valódi új esélyt adok neki, nem fogom mostantól kerülni és a lehető legmesszebb állni tőle, mert arra számítok, hogy amint alkalma lesz rá, újra ártani fog nekem. És persze végül, a legfontosabb, a szeretet, mert az illetővel való bánásmódot a jövőben nem ez az eset határozza meg. Ugyanolyan jóindulattal fogok vele bánni a jövőben is, mint bárki mással, hiszen jót akarok neki, ahogyan az Isten is jót akar nekem, mint apámtól ezt tanultam tőle.

Talán kicsit banálisnak tűnik ez a gondolat kísérlet, de azért előfordulhat, hogy elgondolkozni ezen nem teljesen haszontalan. Engem legalábbis arra készítetett, hogy átgondoljam, vajon biztosan én is mindent jónak tartok-e, amit Isten annak tart és persze fordítva is. Mert ha nem, akkor van még mit csiszolni a gondolkodásomon, a szívemen, a személyiségemen.

Napszámosok

Ami mostanában ebből a szempontból sokat jár a fejemben, az a szőlő napszámosok példázata. A példázat vége felé áll ez:

Vagy talán nincs jogom azt tenni a saját pénzzel, amit akarok? Azért nézed ezt rossz szemmel és irigykedve, mert én nagylelkű vagyok hozzájuk? (Máté 20:15)

Tisztában vagyok vele, hogy ezt a példázatot úgy szokás értelmezni, hogy aki ifjú korától kezdve Istennel jár, az ugyanazt az üdvösséget öröklí, mint aki az élete utolsó pillanatában tér csak meg, mint a lator a kereszten Jézus mellett. De engedtessek meg nekem, hogy ebben az esetben ezt a példázatot szó szerint vegyem és beleképzeljem magam a felvázolt szituációba.

Talán az utóbbi idők gazdasági változásai hozták ki belőlem, talán mindig is ilyen voltam, csak eddig nem tűnt fel, de rájöttem, hogy én is képes lennék az egész nap dolgozókhöz hasonlóan reagálni. Félek, előfordulhat, hogy nem lennék elég empatikus azokkal, akik egész nap létbizonytalanságban várták, hogy legyen valami munka és bár nem kívánnám, hogy ők kevesebbet kapjanak, de azt igen, hogy én többet. Belenéztem a tükörbe és nem tetszett, amit láttam. De hálás vagyok Istennek, hogy adott tükröt és lehetőséget belenézni valamit látó szemeket, mert ezzel adott esélyt (vagy mondjuk úgy kegyelmet is) a változásra.

Végezetül nem marad más, mint hogy Pálhoz csatlakozzak, aki így fogalmazott:

Testvéreim, tudom, hogy még nem értem célba, de egyet teszek: elfelejtem azt, ami már mögöttem van, és teljes erővel igyekszem előre. (Filippi 3:13)